

Hungarológiai Értesítő

**A Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság folyóirata
1986. VIII. évfolyam 3—4. szám**

Felelős szerkesztő: Jankovics József

Hungarológiai Értesítő
A Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság folyóirata
1986. VIII. évfolyam 3–4. szám

Szerkesztőbizottság

Ilia Mihály
Kósa László
Szépe György

Felelős szerkesztő: Jankovics József

A szerkesztésben részt vesznek:

Csapody Miklós
Molnár Ildikó
Nyerges Judit

Szerkesztőség: Budapest, Országház u. 30. I. em. 41. 1014

Telefon: 759-011, 126-os mellék

Postacím: Budapest, Pf. 34. 1250

**Az ismertetésre szánt kiadványokat szerkesztőségünk
címén Jankovics József nevére kérjük megküldeni.**

Tartalom

Könyvismertetések

Magyar irodalomtörténet, 1984	7
Magyar zenetörténet, 1984	199
Magyar néprajz, 1984	209

A hungarológia hírei

Nekrológok

Ligeti Lajos	263
Barta János	265

Tudományos ülések, konferenciák

Magyar avantgarde tanácskozás Párizsban	268
Gragger-emlékülés Berlinben	269
Az irodalmi posztmodernség fogalma. Irodalomtudományi kollokvium	270
Egyháztörténeti konferencia Pázmány Péter emlékezetére	272
Németh László-konferencia Hódmezővásárhelyen	274
Tudományos konferencia Karinthy Frigyesről	277

Műhelyek

Berliner Beiträge zur Hungarologie	281
Új magyar irodalmi lexikon	283
A Magyar Emigráció Irodalmi Lexikona	286

Névmutató	289

ló levelek, gyászjelentések, vegyes iratok, fotográfiák stb.), s ez az anyag rész is az irodalmi és tudományos alkotások tárháza. A gyűjteményt kiegészíti még egy fényképsorozat, mely Fülep Lajos halála után készült a lakásáról.

A katalógus a jelzett szakcsoportosításban, tételszámok szerint sorolja az egyes darabokat, jelezve azt is, hogy autográf kéziratot, gépiratot kézírásos jegyzetekkel, margináliákkal, javításokkal találunk a tételek mögött, hogy a dokumentumok töredékesek-e, s milyen nyelven íródtak. A gyűjtemény leírását névmutató egészíti ki.

Ny. J.

Csapodi Csaba: A budai királyi palotában 1686-ban talált kódexek és nyomtatott könyvek.

Budapest, 1984. 112 l. (A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának közleményei. Új sorozat 15.)

Hunyadi Mátyás könyvtára történetének szakértője ezúttal külön kiadványban foglalta össze a Corvina XVI–XVII. századi történetével kapcsolatos koncepcióját annak a kérdésnek az eldöntésével, hogy melyik középkori budai könyvtár maradványa volt az a 320 kötet kódex és nyomtatvány, amelyet Budának a török uralom alóli felszabadításakor szállítottak a bécsi Császári Gyűjteménybe.

Julius Pflugk már 1688-ban közreadta a Gróf Luigi Marsigli által megtalált könyvek katalógusát, s kortársaival együtt szilárd meggyőződése volt, hogy Mátyás király híres könyvtárának töredékéről ad hírt. Csapodi Csaba e jegyzék alapján kutató az Österreichische Nationalbibliothek Handschriften- und Inkunabelsammlung állományában, s sikerült is a 126 kódexből 72-t, a 174 őnyomtatványból 12-t megtalálnia. 20 tételtől nem volt eldönthető, hogy nyomtatványt, vagy kéziratot takar a leírás.

A jelen kötetben a szerző közli az azonosított tételek leírását, mindenütt a bennük szereplő possessor-bejegyzésekkel együtt; a nem azonosított tételek jegyzékét az eredeti kézirat, annak egy másolata és a Pflugk-féle nyomtatvány összevetésével, s végül azoknak a kódexeknek a jegyzékét, amelyekről állítható, hogy 1541 után kerültek el Budáról.

Ez az adatbázis az, amelynek alapján a szerző már eldönthetőnek látja az első felvetődő kérdést: a Corvina maradványáról van-e szó? Válasza: nem, s az argumentációban segítségül hívja a Corvináról a XVI–XVII. században hírt adókat. Ám elmentmondás van a XVI. és XVII. századi források közt: míg az előbbieket a híres gyűjtemény pusztulásáról emlékeznek meg, az utóbbiak állítják, hogy a könyvtár egy töredéke Budán található. További érve Csapodinak a Corvinához tartozás ellen, hogy míg annak világi, humanista profilja volt, ennek egyházi, teológiai (ez önmagában persze lehet éppen ellenérv is: kiegészíti az előbbi anyagot). A döntő érv természetesen a kötetek bejegyzéseiből olvasható ki: ezt a 320 kötetet nagyrészt 1480 és 1526 között szállíthatták Budára, s nincs olyan beírás, amely a Corvinához tartozást kimondaná.

A továbbiakban Csapodi Csaba kizárja annak lehetőségét, hogy a törökök ál-

tal az országból összerabolt könyvanyagról lenne szó, azt is, hogy a budai domonkos könyvtárának maradványa lenne, s végül azt, hogy esetleg Esztergomból egy alkalommal átszállított könyvtár töredéke lenne (a kódexek dísztelensége, a domonkos teológia hiánya, illetve köztörténeti megfontolások szerepelnek érvei között).

A szerző, a rendelkezésre álló forrásokat számbavéve tehát arra a következtetésre jutott, hogy az 1686-ban Budáról Bécsbe szállított könyvek a budai királyi kápolna papságának könyvtáráé lehettek, s rámutat arra, hogy az ez ideig ismert hazai középkori könyvtáraink közül ennek állományáról tudunk immár a legtöbbet. A kötet befejező részében ezt a könyvanyagot elemzi részletesen.

Nagyon fontos a könyv befejezésében megfogalmazott koncepció további vizsgálata, amelynek kimondása a vizsgált könyveknek a Corvinától való elvitatásával vált a szerző számára lehetővé: az a hiedelem, miszerint Mátyás könyvtárának egy része 1541 után is Budán maradt volna, téves. E feltevésnek további vizsgálatáról már e könyv kapcsán is beszélhetünk: feltűnő ugyanis, hogy az 1541 után, de 1686 előtt Budáról elvitt könyvek jegyzékének tételei után rendre megtalálhatóak a The Corvinian Library. History and Stock. Bp. 1973. tételszámai, az összes többi kapcsán pedig az említett koncepció igazolódik.

Monok István

Csapodi-Gárdonyi Klára: Die Bibliothek des Johannes Vitéz.

Aus dem Ungarischen übersetzt von Zsigmond Nyáry. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1984. 181 l., 40 tábla. (Studia Humanitatis 6.)

A magyarországi humanizmus kutatása rendkívül értékes művel gazdagodott. E szellemi mozgalom első magyar képviselője volt Vitéz, akinek azonban műveltségéről, iskoláztatásáról igen keveset lehetett tudni. Csapodiné Gárdonyi Klára a könyvtártörténet módszerével közelít a kérdéshez, segítségül hiva természetesen az összes számbajöhető filológiai diszciplinát, eredményei azonban messze túlmutatnak az első magyar humanista könyvtár rekonstrukcióján, és maradandó eredményekkel gazdagítják az irodalomtörténetet, új vonásokat rajzolnak Vitéz szellemi portréjára. Az első fejezet összefoglalja Zrednai János életét – mindenütt jelezve, hol vannak fehér foltok. Még azt sem tudják, honnan kapta Vitéz nevét.

A következő nagy fejezet iskolázásával és humanista kapcsolataival foglalkozik. A régi vitát, ti. hogy járt-e Vitéz Olaszországban, végül is nem tudja egyértelmű határozottsággal eldönteni, hiszen eddig egyetlen egy olasz egyetem anyakönyvéből sem került elő Vitéz neve, de arra hajlik, hogy járt mégis: Hunyadi vagy Zsigmond kíséretében, vagy egyéb, rövid látogatáson; hiszen Vespasiano da Bisticci úgy ír róla, mint aki személyesen ismerte, és emellett ismert olyan emendálási eljárásokat, amelyeket leginkább a kor olasz humanistáitól lehetett elsajátítani. Mindenesetre, akár járt, akár nem, legfőbb mestere a többi humanista módszerének is valószínű közvetítője, Pier Paolo Vergerio volt. A könyv egyik nagy érdeme, hogy az isztiai humanista könyvei közül jónéhányról kimutatja, hogy azok még a mester életében Vitézhez kerültek. Az oxfordi Seneca-Corvina Vergerio sajátkezü kommentárjait tartalmazza; Vitéz kezében is biztos megfordult. Egy Trentóban őrzött kópia alapján pe-